

A magyar izr. országos tanító-egylet

ÉRTESÍTŐJE.

Megjelen havonként egyszer.

Szerkesztői bizottság:

Fischer Simon, Führer Ignác, Léderer Ábrahám, Stern Mór és Tencer Pál.

Felelős szerkesztő: Seligman Eleázár.

Az előfizetési pénzek
és tagsági díjak Kohn Salamon
egyleti pénztárnokhoz,
(s a s - u t c z a 25. szám) küldendők.
Szerkesztői iroda, sip-utca 11. sz.

Kiadja a magy. izr.
o r s z . t a n i t ó - e g y l e t .
Előfizetési ár:
nem tagok számára egész évre 1 ft.
Az egylet tagjainak díjmentesen jár.

E l ő r e !

Mi izr. tanítók keresztény kollégáinkkal szemben bizonyos tekintetben előnyben vagyunk. Ezt bizonyára sok tanító kétségbe vonandja, főleg ha havi fizetéseiket összehasonlítják, s mégis igazunk van. A mai nap t. i. december hó 31-ike bizonyítja azt. A mi hivatásunk megkívánja, hogy nemcsak a magyar, hanem a héber nyelvet is birjuk. Mi nem elégszünk meg a rendes oktatási órák számával, hanem a héber nyelv kedvéért azokat még 5—6-tal meg is toldjuk. Sőt főző és evő-edényeinkből is legalább négyfelével kell birnunk, mert egy-féle meg nem járja.

S ma elmékedésünknek még egy tárgya akad. Az izr. tanító ugyanis nemcsak a tanév kezdetén és az elul hó végén figyelmeztetik az idő mulandóságára, hanem december 31-ikén is, mert ekkor is a házmester, a levélhordó s más ilyféle hivatlan adószedők üdvözleteikkel jelentik, hogy akarva nem akarva egy új év küszöbén állunk. Akár kívánjuk akár nem, ezen évszám 1876 azt fejezi ki, hogy a 19-ik s z á z a d u t o l s ó n e g y e d é b e jutottunk, mert Kronos a tréfához nem ért és jelszava: e l ő r e .

Azonban a természet sem ismer szünetet. A roppant nagy égi testek ép úgy mint a legkisebb vizcsepp, a legparányibb növénysejt ép úgy mint a legmagasabb szervezetes állatok f e j l ő d é s t és h a l a d á s t hirdetnek. De a fejlődés törvénye a legvilágosabban csak az embernél valósul. Mig a természetben a fejlődést, a n e h é z s é g i e r ő , a h ő és a v e g y r o k o n s á g idézik elő, addig az emberiséget három más erő kényszeríti haladásra t. i. az é h s é g , a s z e r e t e t és a k i v á n c s i s á g . Minél inkább ura az ember e

három erőnek; minél inkább kárhoztatja a nyomort, a szenvedélyt és a tudatlanságot, minél inkább gyarapodik az emberiség bölcseség-, erény- és jó létben, minél inkább keresi az igazat, gyakorolja a jót, kedveli a szépet, minél inkább gyűjti az ismereteket, minél inkább szereti a munkát és nemesíti az élvezeteket, annál inkább kiállotta győzedelmesen a létért való küzdelmet — t. i. az érzéki intellectualis és erkölcsi küzdelmet, — annál inkább haladt előr.

A mit az emberiségről mondunk, az az egyes karokról is áll. Mennyire vagyunk mi a haladással? Gyarapodtunk-e ismeretekben? Növekedett-e feladatunk jelentőségre és fontosságra nézve? Részt vehetünk-e most már nemesebb élvezetekben?

Hogy ezen kérdésekre felelhessünk, jó lesz egy áttekintő pillanatot vetni az épen elmúlt negyedszázadra — 1850-től 1875 — és azt találjuk, hogy ezen időszak alatt a tanitóság általában, az izr. tanitóság pedig különösen gyarapodott ismeretekben, a mennyiben oly tanító, ki a műveltség azon fokával megelégednék, melyet a második negyedszázad végén követeltek; tehát az 1850. évi néptanító, a mai igényeknek már nem felelhetne meg. Akkori időben az előirt tantárgyak oly kimerítőleg nem adattak elő; akkor még nem volt szükség annyi nyelv ismeretre; akkori időben még nem is követelték a neveléstan és a módszertan történetét, a vegytant, az alkotmánytant. Szóval, méltán állithatjuk, hogy a tanitóság ismeretekben gyarapodott.

A mi a második, a munkára vonatkozó kérdéstünket illeti, erre is kedvezőleg felelhetünk. Ezelőtt ugyanis a tanítók kiképzési tanfolyama csak két évig tartott, most pedig háromig; ezelőtt a tanító a tanulókkal csak gépiesen olvastatott vagy a leckét bemagoltatta, ő többnyire dictált, kifejlesztő kérdések vagy methodicai előadásnak nyoma sem volt; most a tanórák száma kevesebb ugyan, de minden egyes óra annyit ér, mint az előbbi években kettő. Most a tanítónak még más kötelességei is vannak; a paedagogiai lapokat anyagilag és szellemileg kell támogatnia, tanítógyűléseken részt kell vennie, a tudományok haladását figyelemmel kell kísérnie; szóval, feladata nehezebb, — munkája inkább szellemi irányu.

A harmadik kérdést illetőleg oly kedvezően már nem nyilatkozhatunk, a mennyiben a tanítók anyagi körülményei még sok kívánni valót hagynak; mindamellett az igazság ellen vétkeznénk, ha el nem ismernők, hogy már e tekintetben is némi örvendetes javulás állott be. A tanítók fizetése most már nagyobb ugyan, de még mindig nem eléggé a körülmé-

nyekhez mért. A tanító állása legalább a törvény által biztosítva van. *) A tanítók nyugdíjazása ténynyé vált, az orsz. izr. iroda elhatározott szándéka a tanítók állapotán javítani, s várható, hogy a nm. miniszter ur is helyben fogja hagyni, az orsz. izr. iroda ama utolsó indítványát, mely szerint aggtanítók és szegény képezdésznők segélyezésére az izr. iskola alapból néhány ezer frt. kiszolgáltassék. Így tehát joggal mondhatjuk, hogy az izr. tanítók állása is minden tekintetben előre haladott. Azonban nem szabad megállapodnunk! Minél több ismeretet kell gyűjteni, mert a tudományok gyorsan haladnak előre, egy új világnézet áll előttünk és már Rabbi Hilel mondá: „A ki tudományát gyarapítani mulasztja, azt mindinkább fogyasztja, ki nem tanul semmiből, életveszélybe kerül, s a ki önző érdekre felhasználja a tudományt, az el fog veszni.“

Másrészt az ujkor az izr. tanítóknak jobb állást látszik biztosítani azon esetben, ha az illető a megkívántató műveltség — s szükséges ismeretekkel bir. A t a n f e l ü g y e l ő k - m á s o d t a n f e l ü g y e l ő k - t a n f e l ü g y e l ő i t i t. k á r o k, k é p e z d e i i g a z g a t ó k, k é p e z d e i t a n á r o k s p o l g á r i i s k o l a i j t a n á r o k k ö z ö t t m é g a r á n y l a g i g e n k e v é s a z i z r a e l i t á k s z á m a. Azért tehát előre az ismeretekben de egyszersmind előre a munkában is! *) Feladatunk most a magyar nyelvet az ifjuság között mindinkább terjeszteni; a takarékpénztárak, az iskolákban végtére még is be fognak hozatni; A munka a népiskolában külön tantárgy lesz, a szabadban tartandó oktatás nagy szerepet fog játszani az iskolában. Az izr. tanítóegylet kívánja, hogy valamenyi izr. tanító annak tagjává legyen és feladatán könnyítsen. Előre tehát társaim még akkor is, ha a külvilág részéről csak csekély hála és serkentés lesz osztályrészünk. S a költővel együtt hadd mondjuk el:

„Oh van e pályán a mi megaczóloz
S a csüggedőnek bátorságot ad
Nyomort feledtet, a kint megédesíti
S a siron is növel virágokat,
Az a tudat, hogy szent eszmének élünk
Hogy az emberiségért áldozunk!“

De a haladáshoz nemcsak a tudomány és erényben való haladás. hanem a jóléti gyarapodás is tartozik. Előre tehát testvérim! előre az ismeretekben és a munkában, de még az

*) Tisztelt barátunk ezen elmélkedésénél alkalmasint nem annyira vidéki, mint fővárosi kartásait tarthatta szem előtt. Szerk.

*) Igen, előre az ismeretekben, a m á s oldalon pedig — a méltányosságban! Szerk.

élvezetben is ! Mert már Rabbi Eleázár Azarjah fia mondá : „A hol nincsen kenyér ott nincsen tudomány.“ A népmívelés érdekében jogunkban áll a tanító számára gondnélküli életet követelni.

Minden tanító azon kedvezményben részesüljön, hogy gyermekeit becsületesen nevelhesse és kiképezhesse. Minden tanítónak meg legyen azon élvezete, hogy évenként néhány paedagogiai lapot járathasson, néhány jó könyvet megszerezhessen. Minden tanítónak alkalma legyen a művészet és más nemes élvezetek által kifáradt szellemét felfrisíteni.

Minden tanító valamely egyesület tagja lehessen. Mindezen élvezetek azonban pénzbe kerülnek, miért is mindenáron azon legyünk, hogy a tanítók anyagi helyzete jobb karba hozassék.

De ne feledjük tisztelt kartársaim, hogy i s m e r e t, m u n k a és é l v e z e t szoros összefüggésben vannak egymással és azért azt is mondja Rabbi Eleázár, Azarjah fia: „A hol nincsen tudomány, ott nincsen kenyér.“

Kivánom tehát a 19. század utolsó negyedének kezdetéhez, hogy minden magyarországi tanító, de különösen a mi egyesületünk tagjai, előre haladjanak bölcsesség-, erény- és jólétben, azaz, hogy ismereteik, munkáik és élvezeteik növekedjenek!

L é d e r e r A.

Miniszteri leirat.

A vallás- és közoktatási miniszternek az izraelita népiskoláknak az orsz. iskolaalapról 1876. évben leendő segélyezési tárgyában m. é. december 24-én 1946. sz. a. az orsz. izr. irodához és az orthodox közvetítő bizottsághoz intézett rendelete:

Az izraelita országos iskolai alap 1876. évre megállapított költségvetésébe, népiskolák segélyezésére 33,807 forint van felvéve.

Ez összeget egyenlő két részben kivánom a congressusi alapszabályzat szerint és viszont az orthodox alapszabályzat szerint szervezkedett izraelita hitközségek népiskoláinak felsegélyezésére fordítani.

Minthogy azonban a közelebbi időkben több oly izraelita hitközség jelentkezett beadványaiban, mely sem az egyik, sem a másik említett alapszabályzat szerint nem szervezte, hanem egyszerűen autonom-hitközségnek, vagy statusquo hitközség nevezi magát s az ily hitközségek sem az országos iroda- sem az orthodox közvetítő bizottság útján, hanem közvetlenül hozzám adják be segélyt kérő folyamodványaikat, miután lehetetlen az ilyeneket is, amennyiben segélyre szorultak és érdemesek, tekinteten kívül hagynom, és az összes izraeliták javára fennálló iskolai alap jótéteményeiből kizárnom, elhatároztam, hogy a népiskolák segélyezésére előirányzott és fentebb kijelölt összegből 5.807 forintot az ily hitközség részére tartok vissza, és a két iroda útján 28.000 forintot fogok az illető izraelita népiskolák segélyezésére kiosztani.

Ez összegnek fele, vagyis 14,000 forint fog tehát az 1876. évben a (czim) hatósága alatt álló } és a congressusi alapszabályok szerint } és az orthodox

szervezkedett hitközség népiskoláinak felsegélésére kiosztani a (czim) utján.

Minthogy pedig elhatározott szándékom, mint már folyó évi november 8-kán 27946. sz. a. kelt intézkedésemben is kijelentettem, csak oly hitközségek népiskoláit segítyezni, melyek rendezett népiskolákat tartanak fenn, olyanokat, a melyek ha ezen segíty nélkül a népiskolai törvény követelményeinek teljesen meg nem felelhetnek, de bizton remélhető, hogy a segíty hozzájárultával azoknak meg fognak felelni s egyáltalában nem czélom merő zugiskolák fentartását előmozdítani, hanem az áldozatkész hitközségeket jó iskolák fentartására képesíteni a segítyzés által: ennél fogva megkivánom, hogy a hitközségek, népiskoláik segítyezése czéljából benyújtandó folyamodványaikat mindjárt szereljék föl:

- 1) az iskolaköteles és iskolába járó gyermekek létszámának;
- 2) az alkalmazott tanerők számának és képesítvényének;
- 3) az iskola helyiségek (tantermek) számának és terjedelmének, valamint felszerelvényeinek is:

4) az iskola hitközségi s tandij jövedelmének — és pedig mind a négy pontra nézve a tanfelügyelő által, s azonkívül az 1. és 3. pontokra nézve a politikai hatóság (szab. kir. és rendezett tanácsu városokban a polgármester, különben a járási szolgabíró) által is hitelesített kimutatásaival, fentartván magamnak, hogy egyes esetekben a tanfelügyelőtől még részletesebb jelentéseket is kívánják be.

Az ily módon felszerelt és (czimedhez) benyújtandó kérvények első csoportját, kimutatás és felosztási tervezet mellett (czim) mielőbb, mindenestre február hó 15-kéig terjessze fel hozzám, a második csoportot pedig, az első kiosztásból még fenmaradandó összeg erejéig, legfőlebb július hó 15-kéig.

A két iroda hatáskörén kívül eső hitközségek hasonló módon felszerelt folyamodványokat fognak közvetlenül hozzám benyújtani.

Hitközségeinknek kedves tudomásul!

Azon megrázkodtatás következtében, melyen majdnem az összes hazai izraelita hitközségek a „somre-hadath“ fölszínre kerekedése óta keresztül mentek, azon intézmény szenvedett legjobban, mely által minden haladó község a merev orthodoxyától különbözött, melynek szellemi szabadságunkat köszönjük és mely a zsidóságot a polgárosodásba részesíté. A zsidó iskolát értem. Az utóbbi időben igen sok és előkelő község, kiknek az iskola máskor büszgeségük és szemefényük vala, ezen iskolák léte vagy nem léte fölött tanácskoztak. Most a pesti izr. hitközség tanácskozó termében is szönyegen vala a felekezeti iskola további fentartása, vagy — elejtése. Férfiak kik a hazában ismeretesek, kik a kor színvonalán állanak, szóltak az ügyhez. Kivánám, ha a vidéki községeink irányul vennék azon elveket és érveket, melyek a fővárosi izraeliták tanácskozásában elhangzottak. Ime, itt következik a tárgyalás rövid ismertetése:

A pesti izr. hitközség budget-tárgyalása.

A pesti izr. hitközség 1876. évi budgetje a napokban tárgyalott, Igen élénk és érdekes vita keletkezett a hitközség felekezeti

iskolája fölött. **D e u t s c h** Simon ur azon indítványt tette, miszerint a felekezeti iskola, melynek fentartása nagy áldozatokkal jár, feloszlattassék. Indítványozó ezen iskola fentartását teljesen fölöslegesnek tartja, minthogy a város feladata, kellő számú iskolákról gondoskodni. **S c h w e i g e r** Márton iskola bizottsági elnök ur határozottan lép fel a tett indítvány ellen, hivatkozván Európa más nagy községeire, hol a zsidó felekezeti iskola a kellő méltánylásban részesül. **W a h r m a n n** Sándor ur arra figyelmezteti az indítványozót, hogy a bécsi izr. hitközség a legutóbbi hónapokban oda törekszik, sőt gyűjtéseket is indított, hogy felekezeti iskolát felállíthasson. **M á n d l** Mór ur nem akar a felekezeti iskola feloszlátása mellett nyilatkozni, azonban, ha az tovább is fenálljon feltétlen szükséges, hogy a héber nyelv és a zsidók történetében való oktatás nagyobb mértékben ápolassék. **T e n c e r** Pál ur megjegyzi, miszerint mindaddig, míg az imaházban héber nyelven imádkoznak, míg a község tagjai zsidó szellemen kívánják nevelni gyermekeiket, míg kivált egy seminárium felállításával foglalkoznak, melyben zsidó papok neveltessenek, mindaddig a felekezeti iskola fenállása mellett kell szót emelni. Miután még **B a r n a y** Ignác ur hathatósan hangsúlyozá, miszerint a felekezeti iskola feloszlátása — legbensőbb meggyőződése szerint — népszerűtlen és a községi tagok tulnyomó többsége részéről csak rosszálással fogadtatnék, **D e u t s c h** Simon ur indítványa egyhangulag elejtetik.

L e v e l e z é s.

Ujverbász 1875 dec. 26.

Tisztelt szerkesztőség! Beccses lapjának 2. számában nekem kifejezett jó kívánatát mélyen megköszönvén, nyugdíjazásomra vonatkozó nyáján kérdésére fájdalom csak sajnós választ adhatok.

Én az 1838 évben amikor a nagy Bács megyében még csak egy izr. iskola, a bajai fennállott, holott jelenleg körülbelül 20 létezik, az akkor egyesült új és óverbázi hitközség által egy 3 osztályu iskola szervezésére Bonyhádról meghivattam. Alig lépett ezen iskola életbe, már a megye izr. hitközségeiből özönlöttek ide a növendékek, és milyen virágzó állapotra emelkedett ezen iskola annak dacára, hogy most már körülette sok iskola fennál, azt **D i m i t r i e v i t s** **M i l o s** megyei főtanfelügyelő ur ide mellékelt bizonyítványából kitetszik.

Ezen kitűnő szabadelvű férfiú arra buzdította a hitközséget, hogy új tágasabb iskolahelyiséget építtessen, mi nagy áldozatok hozatala és tetemes kölcsön felvétele mellett meg is történt.

De néhány esztendő előtt a „somre hadath“ párt hívei itt is orthodox hitközséget alakítottak és hosszas perlekedés által az én hitközségemnek sok költséget okoztak, mimellett e somre hadath község tanköteles gyermekei a külön válás dacára mind a mi iskolánkhoz jártak. Most pedig ezen párt az orthodox közvetítő bizottság által, mely neki segélyezést kilátásba helyezett felserkentve, tanulói számára egy chédert felállított, miáltal természetesen a mi iskolánk jövedelme megkevesbedett elannyira, hogy az én hitközségem az iskola szükségleteit a legnagyobb áldozatokkal is alig fedezheti.

Hogyan váltsa most be a hitközség nagy szorultságában nekem adott azon ígéretét, hogy munkaképtelenségem beálltával nyugdíjt fog kiszolgáltatni?

Éz tehát sorsa egy olyan tanítónak, ki hivatalát 50 éven át szorgalommal lelkiismerettel, teljes odaadással viselte, mit, bizonyít-

ványai, melyek egy év óta a t. orsz. izr. irodánál vannak, eléggé hitelesítnek,

Szomoru, valóban nagyon szomoru dolog!

kartársi üdvözlettel
Blum Joachim.

*

*

*

Kassa, 1875. december havában.

Az „Értesítő” második számában Boronkai tisztelt kartárs ur egy minden zsidó tanító kebelében viszhangra talált felhívást, — az orsz. izr. tanítóegyletbe való belépés végett — tett közzé, indítványozván egyuttal — hogy a belépés mindenkinek lehetségessé tétessék — az évi tagsági díjat felére, illetőleg 2 frtra leszállítani.

Az igen tisztelt szerkesztőség azonban megjegyzéséhez ezen bizonyára mindenki által ohajtott tagdíjleszállításba nem egyezhetik indokul hozván fel, hogy egyrészt az egyleti lap megindítása nagyobb anyagi megerőltetést igényel, másrészt pedig a tagsági díjak megszállítása a közgyűlés hatásköréhez tartozván, ezen kérdést most megoldani nem lehet. Igen nagy sajnálatomra másokkal együtt magam is zokon vettem e megjegyzést, melyre nézve szerény észrevételeimet az igen t. szerkesztőség szives engedélyével legyen szabad elmondanom.

A mult havi Értesítőben igen nagy horderejű, a zsidó tanítóra nézve életkérdést képező ügyek említettnek u. m. állása, állandósítása, nyugdíjaztatása s. a. t., melynek kedvező elintézése mielőbb és minél szélesebb alapon édes mindnyájunknak főfeladata. E magasztos célok elérésére való erkölcsi támogatására szükséges volna az országszerte létező izr. tanítók az egylet tevékenysége iránti érdeklődése, az eddig tanusított merev indifferenzizmus megtörése, mi csakis az egyletbe való tömeges belépéstől függ. A mostani sanyarú körülmények közt a jelen tagságdíj mellett azonban ez ohajtott érdeklődés lehetlen, míg a leszállítás után nem csak sokkal több tagokat nyerne az egylet, de anyagilag is gyarapodnék; mert, a mit biztosan állithatok, legalább is háromszor annyi tagja volna 2 frt. befizetés mellett, mint most 4 frtjával.

Méltóztassék tekintetbe venni, hogy a tanítónak országszerte egy helyen több, máshol kisebb mértékben annyi, mindegyikünk által jól ismert és tapasztalt szűkölködéssel sőt nyomorral kell megküzdenie, hogy ezen 2 frt. is nehezebbre esik, de áldozatot fog hozni, mert látandja, hogy az egylet méltánylással viseltetik irányában és megkönyíti a csatlakozást.

Ez ellen azonban felhozatik, hogy a lap anyagilag terheli az egyletet. Bocsánat, ha jól emlékszem, a legutóbbi közgyűlésben hangsúlyoztatott, hogy nekünk oly lapra van szükségünk mely a tagok semminémű anyagi terhével nem jár. Így tehát a lap kiadása a tagsági díj leszállítását nem gátolhatja. Egyébiránt bátor vagyok állítani, hogy nekünk a lap nem főkérdés, hanem az egylet élete, virágzása, erkölcsi alapjának szilárdulása, magasztos célokért küzdésében való támogatása a tagok által; a lap mint közeg csak másodrendben érdekelhet bennünket. Hiszen ha a lap volna a főszeme, azt jutányosabban kaphatnók meg, a mennyiben — a lap homlokzatán közzétett előfizetési feltétel szerint — mint nemtagok 1 frtért járathatjuk.

A mi pedig az igen tisztelt szerkesztőség második indokát illeti, hogy ezen ügy a közgyűlés elé tartozik, bátor vagyok megjegyezni, hogy a központi bizottmány, a közgyűlés utólagos jóváhagyás reményében feljogosíthatja az elnököt a tagsági díj leszállítására, mely

közgyűlés — minthogy a leghőbb óhajai közé a tagok csoportosulása tartozhatik — az elnök ezen eljárását méltányolná és merőben állíthatom, hogy az ezen lépést nem helyeslő párt bizonyára f é n y e s kisebbségben maradna.

Igen örvendenék, ha ezen igénytelen észrevételeim Boronkai kartárs ur indítványát annyira képes volna támogatni, hogy ezt a kellő siker mielőbb koronázhatná.

W e b e r S o m a főelemi tanító.

Szerkesztői megjegyzések. Közöltük Weber kartárs levelét egész terjedelmében úgy, mint közöltük Boronkay urét, mert — ámbár kívánalmukat nem pártolhatjuk, — de mind a két kartárs felszólalását az egyesület fölvirágzása iránti jóakarattal lengi át. Nem pártolhatjuk pedig azért, mert a lap szükséggé vált, mit a körüle mindinkább csoportosuló számos ügybarát bizonyít; a lap pedig pénzbe kerül. Ha hibáztunk, úgy talán csak avval, hogy az árát nemtagok számára csak e g y forintra szabtuk. Mint a hivatalos jelentésből látható most a tagok folytonosan szaporodnak, ne zavarjuk tehát az ügyek új fejlesztését a legközelebbi közgyűlésig, melyen utóvégre csak azok fognak tanácskozni, kik az egyesület terheiben is résztvesznek és olyanok most már szép számmal vannak.

*

*

* Kecskemét, 1876. január 1-én.

T i s z t e l t s z e r k e s z t ő u r !

Az „Értesítő“ múlt számában úgy tetszett engem feltüntetni, mintha én minden áron az orsz. iroda által felállítandó nyugdíjintézetet ellenezném, és ezeket mondja: „Szolgáljon szomorú tanúságul az utókornak, hogy volt olyan felekezeti tanító is, ki a felekezet által felállítandó nyugdíjintézetet hatalmasan ellenezte.“ Én ezen insinuatió ellen határozottan tiltakozom, mert nemcsak hogy én azt nem elleneztem, sőt hatalmasan — p á r t o l t a m Ezt bizonyíthatják Czegléd, Nagykörös; Irsa, Félégyháza, Kalocsa, Kiskörös és Halas izr. tantestületei, a kiknek az alapszabályok elküldése alkalmával külön levélben a felállítandó nyugdíjintézetbe való belépéseit melegen ajánlottam. Ezt bizonyíthatják továbbá helybeli kartársaim és az iskolaszékünk legbefolyásosabb tagjai is. Hogy én mindazáltal 75-ben másképen gondoltam mint 72-ben *) és gondolatomat nem is titkoltam el, ez attól van, minthogy én ezen rövid 3 év alatt sajnálatomra olyan tapasztalatokat szereztem magamnak, mely szerint a kérdésben levő nyugdíjintézet felállítása a hitközségek indolenciáján hajótörést szenvedend. Ezen szerzett tapasztalásom vezérelt engem indítványom tételére és, habár lelkem mélyéből óhajtanám, ha nézeteim tettek által megcáfoltatnának, mégis hajlandó vagyok még most is — a kapott lecke után is — nézetemet teljesen fentartani, ámbár utóbbi időben egyiket hitközség a nagy haragra kötötték, hogy belépnek a nyugdíj-intézetbe. **)

Kérem a tisztelt szerkesztő urat, jelen soraimat az „Értesítő“ legközelebbi számában közzé tenni.

K l a u b e r J á n o s.

*) Ön az alapszabályokat nem 72-ben, hanem 1874, nov. 9-én szétküldötte, tehát nézeteit csak egy pár hónap alatt változtatta oly gyökeresen.

**) Vegye kedves tudomásul, hogy a derék harangozó községek oly hatást gyakoroltak, hogy a mint mai számunkból látjuk, sokan példájukon okulván, az intézethez csatlakoztak. Még megérjük, hogy épen Klauber t. kartársunk első lesz, ki nyugdíjintézetünkben egész fizetéssel lesz nyugdíjazva. Miután pedig Klauber ur saját leveléből meg fog győződni, hogy ő a nyugdíj-intézetet nem akarja; a mi lapunkból pedig látni fogja, hogy mi egész erővel az ellenkező felé törekszünk, meg fog bocsátani, ha övőre ebbeli nézeteivel valami más laphoz utaljuk. S z e r k.

Tanítói nyugdíj-intézet

Első számunkban felkértük vidéki kartársainkat, jelentenék be nálunk is azon községeket, melyek a nyugdíj-intézethez csatlakoztak. Ez uton a következő községek belépéséről vettünk tudomást:

Apostag, Pestmegye. Arad, Aradmegye. Aszód, Pest m. Albert-Irsa, Pest m. Alsó Kubin, Liptó m. Bonyhád, Tolna m. Butyin, Temes m. Czegléd, Pest m. Csongrád, Csongrád m. Csáktornya, Zala megye Enying, Veszprém m. Érsekújvár, Nyitra m. Eperjes Sáros m. Facsét Temes m. Gige, Zala m. Győr, Győr m. Kis-Szeben, Zemplén megye Kassa, Abauj m. Kun Szt. Miklós, J. K, ker. Lugos, Vas m. Liptó Szt. Miklós, Liptó m. Mohács, Baranya m, Makó, Csongrád m. Nagy Szt. Miklós, Torontál m. N. Abony, Pest m. Nagy Kanizsa, Zala m, Nagy Körös, Pest m. Nagy Becskerek Torontál m. Pécs. Baranya m. Szt Endre, Pest m. Szegszárd, Tolna m. Simánd, Arad m. Trencsén, Trencsén m. Topolya, Bács m. Tinnye, Pest m. Turócz Szt. Márton, Turócz m. Tapoleza, Zala m. Ujvidék, Bács m. Uj-Verbász, Bács m.
(Folytatjuk.)

Egyleti élet.

Egyletünk tagjaivá jelentkeztek: D e u t s c h Samu Zala szt.-Grót. S c h i f f Adolf Szarvas. T á n d l e r N. Szécsény. W i e n e r Jakab Szucsán. P r a g e r Benjamin és L i c h t e n s t e r n Volf Érsek-Ujvár. L ö v e n b a c h József a. és R o t t e r Vilmos N. Kanizsa. P r e s s e r József Thurdossin. G u t t m a n n Vilmos Versec. H o s e l i t z Lipót Liptó-Tépla. S p i t z e r J. L. Galgócz. W i d d e r Ede, W i t t e n b e r g Vilmos, H e r c f e l d Jakab és H e c h t Eliás Tata.

Tagsági díjakat fizettek:

Rendes tagok: B o r o n k a i Károly N. Kanizsa 2 frtot. B r a u n Lipót Budapest 4 frtot. B r u c h s t e i n e r József Lugos 2 frtot. B ú n Samu N. Kanizsa 2 frtot. D e u t s c h Samu Zala szt. Grót 2 frtot. E i c h b e r g Adolf N. Kanizsa 2 frtot. E n g e l Sándor H. m. Vásárhely 4 frtot. G o l d s c h m i e d Dávid N. Kanizsa 2 frtot. H u s z e r l György Lugos 4 frtot. K e l l e r t Lajos N. Kanizsa 2 frtot, K l e i n Mór N. Kanizsa 2 frt. K r a u s z József N, Kanizsa 2 frtot. L a n g f e l d e r Joachim Budapest 6 frtot. L ö v e n b a c h Jozsefa k. a. N. Kanizsa 2 frtot. L ö v i n g e r Mór Zala szt. Grót 4 frtot. P r a g e r Benjamin Érsek-Ujvár 1 frtot. R o t t e r Vilmos N. Kanizsa 2 frtot. S c h i f f Adolf Szarvas 2 frtot. S c h w a r c z József Lugos 4 frtot. S i n g e r Izrael S. a. Ujhely 4 frtot. S t e i n Samu Budapest 4 frtot. T á n d l e r N. Szécsény 2 frtot. T a u s z i g Mór Gyöng 2 frtot. W i e n e r Jakab Szucsán 4 frtot. F i s c h e r Márk Budapest 2 frtot. (Helyreigazítás. Lapunk II. számában Kleinvald urnak 4 frt. helyett 2 frt. nyugtáztatott.)

Pártoló tag: A lévai izr. hitközség 5 frtot.

. A Lőw-alap javára

adakoztak: S c h m i d l Albert Losonc 5 frtot. F ü h r e r Ignác Budapest 1 frtot. E i c h b e r g Adolf N. Kanizsa 3 frtot. B ú n Samu N. Kanizsa 1 frtot. F r e u n d Karolina N. Kanizsa 1 frtot. G o l d s c h m i e d Dávid N. Kanizsa 1 frtot. S p i t z e r Róza N. Kanizsa 1 frt. L ö v e n b a c h Józsefa N. Kanizsa 1 f. W e i s z Julia N. Kanizsa 1 frtot. K e l l e r t Lajos N. Kanizsa 1 frtot. W i t t Fülöp N. Kanizsa 1 frt. B o r o n k a i Károly N. Kanizsa 50 krt. R o t t e r Vilmos N. Kanizsa 50 krt. K r a u s z József N. Kanizsa 50 krt.

Könyvismertetés.

„Zsidó évkönyv szerkeszti K i s s J ó z s e f (Szentesi Rudolf). Első évfolyam 5636 (1875.—1876). Budapest, Franklin társulat. Ára: 1 ft. 50 kr.“

Jelen évkönyv valóságos „irodalmi tett“ a magyar zsidóság szellemi fejlődése terén, mely annál örvendetesebb, mivel kizárólag zsidó írók dolgozatait tartalmazza és pedig olyanokat, melyek a legjelesebb íróknak is becsületére válnának.

Bő tartalmából a következő dolgozatokat emeljük ki 1.) Kimerítő zsidó és keresztény naptár. — 2.) felekezeti ügyek (Izraeliták községi szervezete, az országos izr. iskola-alap, a tervezett rabbiképzede bel-szervezete, jótékonyági intézetek). — A tulajdonképeni évkönyvet 3.) A c s á d y Ignácnak „Eötvös József és a zsidók“ című értekezése nyitja meg. — Ezt követi: „A vallásos eszme fejlődése a régi héberoknél“ (dr. G o l d z i e h e r t ő l) — „A zsidók és a nemzetiségek“ (dr. K o h n Sámuelről) — „Jokli“ (rajz, a s z e r k e s z t ő t ő l) — „Az egyenjogúságért való küzdelmünkről“ (dr. L ö w Tóbiástól) — „Oktatásügyi állapotok“ (dr. W e i s s Bélától). — „Löw Lipót (életrajzi vázlat). — „A zsidók az iparban“ (G e l l é r i Móról) — „Zsidó menyegző falun“, kedvderítő rajz a zsidó-magyar népéletből, (dr Á g a i Adolf ismert jeles tollából), — „A s z o m b a t o s o k szertartáskönyvéről“ (Igen érdekes és tanulságos értekezés a boldogult L ö w Lipóttól). — Album (dr. Hirschler, Schweiger M. és más jeleseink arcképei — és életrajzaival) — „A zsidó küldetés“ (dr. S i l b e r s t e i n A.-tól.) Végre több költemény. (K i s s Józseftől) és az országos vásárok lajstroma.

Az itt felsorolt munkatársak nevei elég biztosítékot nyújtanak munkáik jelességéről. A kiállítás csinosága ritkítja párját. Mindezen előnyeinel fogva, jelen évkönyvet a legjobb lelkiismerettel ajánlhatjuk t. kartársaink és az izr. községek b. figyelmébe. *)

F ü h r e r I g n á c.

V E G Y E S E K.

Tisztelt kartársaink, kik a legutóbbi közgyűlésben részt vettek, bizonyosan örömmel emlékeznek meg azon tiszteletet gerjesztő ősz férfuról, ki a tanácskozmányi terembe belépvén, harsány éljenekkel fogadtatott a gyűlés által. E férfiú B a r n a y Ignác úr 43 évi áldásdús működése után mint az ország legelső községnek titkára, most nyugalomba lépett. A község egész fizetésének élvezetében hagyta és tiszteletbeli községi választmányi tagnak megválasztotta. Hogy mi volt ő az iskolának, legjobban bizonyítja az, mit e lapok más helyén találhatók, hogy t. i. új tisztségében legelőször is a felekezeti iskola főn-

*) E könyvre, mely fényes nevek és fényes kiállítás által maga magát ajánlja egy szerény észrövetelünk volna. A könyv — úgy látszik — a népiskolát és mind azt a mi avval összefüggésben áll feltűnőleg ignorálja.

A pesti hitközség kebelében levő összes intézményeket — semmit sem kifeledve — körülményesen leírja, de nem vesz tudomást arról, hogy vannak a hitközségnek 6 osztályu elemi iskolái, melyekben 12—1300 zsidó gyermek tanittatik. Körülményesen leírja az iskola-alap körül viselt dolgokat, a rabbiseminariumot, de ismét nincs tudomása arról, hogy van a fővárosban egy ez alapból föntartott 3 osztályu tanítói képezede jeles tanárokkal és egy 5 osztályu gyakorló iskola. De még egy jelenség. Schweiger Márton orsz. irodai elnök ur életrajzát közli. Fővárosunk e jeles polgára, hitközségünk érd. előjárója minden czimen viselt tisztségeit felsorolja, csak az az egy van kifeledve, hogy a magy. zsidó tanítók benne egyletök elnökét is tisztelik. — ! Erkläret mir Graf Orindur. . . . !

S z e r k.

tartása mellett melegen felszólalt és — sikerrel. Barnay ur már régen mint pártoló tag támogatta egyletünket és több év előtt a közgyűlés tiszteletbeli tagnak megválasztotta. A központi választmány pedig legutóbbi ülésében, bizván abban, hogy az összes hazai izr. tanítók csak helyeselni fogják, elhatározta hogy küldöttségileg egy üdvözlő feliratot fog neki átnyújtani. Adja az ég, hogy hitsorsosaink soha ki ne fogyjanak oly férfaktól, kik mint Barnay ur nekik és a hazának dicséretére váljanak. A jeles férfiú helyét a nagy reményű Dr. Goldzieher fiatal tudós foglalta el.

— Megszülemlett a harmadik zsidófelekezet és meghalt a zsidók autonómiaja! Így olvasható a mai számunkban közlött miniszteri rendeletben. Azon községek, melyek nem szervezkedtek a congressusi alapszabályzat értelmében és nem szervezetlenkedtek a somre-hadath szerint, azok jövőben közvetlenül a miniszterrel fognak közlekedni. Hivatalos elnevezésük még nincsen véglegesen megállapítva; ők status-quo-nak nevezik magukat, de úgy hiszem a legilletékesebb elnevezésök „miniszteriális zsidók” lesz.

A többi magy. zsidó polgárokra nézve jövőben az „iroda” csak posta lesz, — ha rá adja magát — melyen át a világi hatóságoknál kikönyörgött bizonyítványok alapján legalázatosabb kérelmeiket fölterjeszhetik a magas alkotmányos kormányhoz, hogy saját pénzükből engedélyezzen egy kevés valamit. És ez tartani fog addig, míg művelt hitsorsosaink a szégyenletet a dologban átnem látják és átérzik, akkor alkalmasint, hogy méltók legyenek azon férfiakhoz, kik e hazában jogtalan állapotukban a jogért küzdöttek, hathatosan óvást fognak tenni ily szabad polgárokhoz nem méltó gyámkodás ellen. A külföld bámulattal fog az új magyar zsidó triasra tekinteni. Nincs eddig még ország, a hol a zsidók ügyeit így fejre állították volna, mint nálunk; pedig pártok mindenhol vannak. Különben e tárgyra még vissza térünk.

Szerkesztői posta.

Egyletünk t. tagjait figyelmeztetjük, miszerint a tagsági díjat beküldeni sziveskedjenek. Egyletünk alapszabályai még a magas kormánynál vannak jóváhagyás végett; mihelyt megerősítéssel visszaérkeztek, azonnal kinyomatva megküldjük a t. tag uraknak. Végre kérjük még a t. kartársakat hozzánkintézendő leveleikben nevüket egészen kiírni.

S. J. S. A. Ujhely. Könyvét vettük, nov. óta több pesti iskolában használtatik.

R. S. Budapest. Elöttünk örvendetes jelenség, hogy utóbbi időben több vallástan és bibliai történet megjelent, mert ez első sorban arról tanuskodik, hogy iskoláink magyarosodnak, másképen vevők nem akadnának és következetesen kiadók sem: Hogy milyenek e könyvek? Használhatók-e? Ez a kritika dolga. Milyennek képzeljük magunknak a kritikát, azt abból fogja megtudni, hogy az ön bírálatát egyszerűen v i s s z a u t a s i t j u k.

Csak be fogja látni, hogy a bírált könyvre nézve számba sem jöhet az, hogy a szerző „olyan madár ki a maga fészket randítja,” hogy veszekedő sat; a könyv azért kitűnő lehet: Mi könyvbírálatokat felekezeti könyvekről örömet fogunk közölni, de csak résszrehajlatlanokat és melyek az őszinteségtől és jóakarattól lesznek diktálva; e laptól a személyeskedést távol fogjuk tartani akkor is, ha a „bírálat” szelid köpenye alatt fog kísértetni.

Mindennemű tankönyvek

a leggyorsabban és legelőnyösebb feltételek mellett kaphatók

A I G N E R L A J O S

p a e d a g o g i a i könyvkereskedésében

Budapest, IV. ker. váci-utca 18. szám

☛ Könyvjegyzék ingyen és bérmentve küldetik. ☛

A szerző saját kiadásában (Király-utca 25.) megjelent és minden könyvárusnál kapható

דת ישראל

(Dath Jisrael)

vezérkönyv a mózes vallás tanítására, középtanodák, polgári iskolák, tanító-képezdek és magánhasználatra.

Irta:

Dr. BAK IZRAEL

ny. r. hittanár.

I. füzet

B o l t i á r 60 kr.

Nagyobb megrendeléseknél tetemes árelengedés adatik.

A magyar izr. országos tanító-egylet

saját kiadása

סדר התפלה לכל השנה

לילדי ירוון

נערך מאת חברת המורים בארץ הנרי

IMAKÖNYV

az izr. iskolai ifjuság számára.

R E N D E Z T E É S K I A D T A

a magyar izr. országos tanító-egylet.

Ára: 45 kr.

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő árelengedés adatik.
Megrendelhető: a magy. izr. orsz. tanító-egylet irodájában,

sip-utca 11. sz.